

ንዘይ ሕጋዊ ስርዓት ዝተሰከመ:

ዘይሕጋዊ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ ይቃላዕ: ይቋረጽ!

ብሕጋዊ ድዩ ብዘይ ሕጋዊ ኣገባብ ሃገራዊ ፖለቲካዊ ስልጣን ዝተቐጻጸረ መንግስቲ፡ ባህሪኡ፡ ዕላማኡ ኮነ ተግባሩ፡ ደሞክራሲያዊ ድዩ ጸረ-ደሞክራሲያዊ ካልእ ጉዳይ ኮይኑ፡ ከም መንግስቲ ስልጣኑ ዓቂቡ ክቐጽልን ዘይክቐጽልን ካብ ዝውሰኑ መሰረታዊ ረቓቲታት ሓደን ቀንድን ቀዋሚ ምንጪ ቁጠባዊ ኣታዊ ምህላው'ዩ። ምኽንያቱ ቀዋሚ ምንጪ ኣታዊ እንተዘይብሉ ካብ ላዕሊ ክሳብ ታሕቲ መንግስታዊ መሓውር ከጣይስ ኣይክእልን። ሓይልታት ምክልኻል፡ ሃገራዊ ጸገታ፡ ሃገራዊ ፖሊስ፡ ምምሕዳራት፡ መንግስታዊ ኣብያተ ጽሕፈታት መሰሪቱ ኣብኡ ንዘገልግሉ ስራሕተኛታት ወርሓዊ ደሞዝ ከፊሉ ከስርሕ ኣይክእልን። ከምዚእም ዝበሉ ወሰንቲ ትካላት ዘይብሉ መንግስቲ ድማ መንግስቲ ክበሃል ኣይክእልን። ስለዚ ንቀጻልነትን ውድቀትን ሓደ መንግስቲ ዝውሰን ቀንዲ ረቓቲ፡ ሓይልታት ምክልኻል፡ ሃገራዊ ጸገታ፡ ሃገራዊ ፖሊስን መንግስታዊ ኣብያተ ዕዮን ዘይኮነ፡ ነዚእም ዘንቀሳቐስ ዘተኣማምን ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ ምህላው'ዩ።

ብሕጊ ኣብ ስልጣን ናይ ዝደየቡን ተሓታትነት ድማ ዘለዎምን ደሞክራሲያውያን መንግስታት ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊእም ፍሉጥን ሕጋውን'ዩ። ብወሳኒ መልክዑ ካብ ኣታዊ ዘለዎም ዜጋታት ብግሉጽ ሕጋዊ ኣሰራርሓ ካብ ግብርን ቀረጽን ዝርከብ ገንዘብ'ዩ። ግብርን ቀረጽን ዝእከበሉ ኣገባብ ብናይ ቁጠባ ሞያተኛታት ተጸኒዑ፡ ብብደረጃኡ ዝርከቡ ዝምልከቶም መንግስታዊ መሓውራት ተራእዮ፡ ኣብ ሕጋዊ ኣኼባ ሃገራዊ ባይቶ ብኣጀንዳ ቀሪቡ ተዘትይሉ ብምሉእ ወይ ብኣብዘሓ ድምጺ ጸዲቑ፡ ንክፈልቲ ግብሪ ግልጺ ብዝኾነ ኣሰራርሓ'ዩ ዝፍጸም። ዜጋታት በዚ መልክዕ ዝተሰለግሎም ክኸፍሉ ሕጋውን ዜግነታዊ ግዴታ ኣለዎም። መንግስቲ ድማ ነቲ ካብ ክፈልቲ ግብሪ ዝእከብ ገንዘብ መሰረት ገይሩ ዓመታዊ ባጀት የጽድቑ። ኣብ'ቲ ዓመት'ቲ ክሰርሖም ዘለዎ ኣነጻጽ ንህዝቢ ይሕብር። ዓመት መጽአ ካብ ግብርን ቀረጽን ዝእከቦ ኣታዊ፡ ዝገበሮ ወጻኢ፡ ካብ ዝሓዘ ውጥናት ልምዓት ዝሰርሖን ዘይሰርሖን ንህዝቢ ክሕብር ሰናይ ፍቓዱ ዘይኮነ ሕጋዊ ግዴታ ኣለዎ። ኣብ ከምዚ ዓይነት ኣሰራርሓ ተሓታትነት ዘለዎ መንግስቲ ምህላው፡ ካብ ህዝቢ ዝተኣከበ ገንዘብ ተመሊሱ ኣብ ረብሓ ህዝቢ ከም ዝወዓለ የረጋግጽ። ዝምድና ህዝብን መንግስትን ብኣገባብ ይኸይድ ከም ዘሎ ድማ የመልክት።

ነዚ መዘውር ፖለቲካዊ ስልጣን ኤርትራ ተቐጻጺሩ ዝርከብ ስርዓት ምስ'ቲ ልዕል ክብል ዝተገልጸ ሕጋዊ ኣሰራርሓ ነነጻጽ ስንተኣልና ዘይተወልደ ምስ ዝተወልደ ከም ምውድዳር'ዩ ዝኸውን። ስለምንታይ'ሲ ንኤርትራ ዘመሓደር ዘይኮነ ዝገዝእ ዘሎ ኣካል ስማዊ'ዩ። ህዝባዊ ባህሪ የብሉን። ዝምረሓሉን ዝመርሓሉ ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም የብሉን። ብህዝቢ ዝተመርጸ ህዝባዊ መንግስቲ ኣይኮነን። ንጹር ናይ ኢኮኖሚ ፖሊሲ የብሉን። ምንጪ ናይ ገንዘብ ኣታዊኡ ካብይን ክንደይን'ዩ ካብ ግምት ዝሓለፈ ብንጹር ኣይፍለጥን። ዓመታዊ ባጀት መርመራ ኣበይ ክውዕል ከም ዘለዎ ኣመቓራሕ ዘጽድቑ ሃገራዊ ባይቶ የለን። ዓመት መጽአ ኣብ ትሕተቐርጻዊ መደባት ልምዓት እንታይ ክሰርሕ ውጥን ከም ዘለዎ ኣይገልጽን። ብተግባር ከኣ ኣይሰርሕን። ግን ከኣ ንዝተኣከዙ ብተወፋይነት ዝፍጸም፡ ምስ ብዝሕን ቁጠባዊ ዓቕምን ህዝቢ ኤርትራ ዘይመጣጠን ብኣማኢት ኣሽሓት ዝቐጸር ዕጡቕ ክፍልታት፡ ምምሕዳራት፡ መንግስታዊ ኣብያተ ዕዮን ዘለዎ፡ ፖለቲካዊ ስልጣን ሓንቲ ልኡላዊ ሃገር ዝተቐጻጸረ ስማዊ መንግስቲ'ዩ። እዚ ስማዊ መንግስቲ'ዚ ብህዝቢ ዝተመርጸ መንግስቲ ኣይኮነን ጥራሕ ዘይኮነ፡ ፍጹም መላኺ ኮይኑ'ውን ቅጥዒ ዘለዎ መንግስታዊ ቅርጻን ኣሰራርሓን የብሉን። ኩሉ ኣሰራርሓኡ ኮንትሮባንድ'ዩ።

ምንጪ ዓመታዊ ቁጠባዊ ኣታዊኡ ብወግዒ ኣይፍለጥን። ሕጋዊ ውሕስነት ረኺቦም ካብን ናብን ዝወናጩኡ ነጋዶን ኣውፊርትን ኤርትራውያን የለውን። ህዝቢ ኤርትራ ከም ህዝቢ፡ እዚ ስማዊ መንግስቲ ብዝኸተሎ ዘሎ ኣድኪኻ፡ ኣርዲድካን ከፋፊልካን ግዘእ ጸረ-ህዝቢ ፖሊሲ፡ ኣይኮነን ንከምዚ ዝበለ ህልውናኡ ኣብ ምሕረት ሽሾ ዕጡቓት ክፍልታት ዝገበረ ሓሻሽን ቀሻሽን ስርዓት ደው ዘብል ግብርን ቀረጽን ክኸፍል፡ ካብ ኢድ ናብ ኣፍ ዝኾነ ቁጠባዊ ምንጪ እቶት ዘይብሉ ብሓያል ቀዝሒ ድኽነት ዝግረፍ ዘሎ ህዝቢ'ዩ። ትርጉም ዘለዎ ጠላብ ዕደጋ ውሽጢ ሃገር መሊሱ ፍርቱ ንሰደድ ልኢኹ ናይ ወጻኢ ሸርፊ ዘምጽእ ዘመናዊ መንግስታዊ ሕርሻን ፋብሪካታት'ውን የለን። ጭቡጥ ዘየቋርጽ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ ዝኾነ ባህሪያዊ ሃብቲ ባህርን ወደባትን ድማ ኣብ ሓውሲ ደውታ'ዩ ዝርከብ።

ብኸመይ ደኣም ጸረ-ህዝቢ ስልጣኑ ዓቂቡ ይቐጽል ኣሎ፡-? ኩሎም እቶም ደው ኣቢሎም ዘለው ትካላት ፖለቲካዊ ሩሕ የብሎምን። ናይ ስራሕ ነጻነት የብሎምን። ንኣብነት እዞም ምስ ባህሪኦምን ተግባሮምን ዘይኸይድ ሃገራዊ ዝብል ረዚን ስም ተኸዲናም። ናይ ዝሕር ርእሶም ሰብኣዊ ክብሪ፡ ደሞክራሲያዊ መሰልን ረብሓን ከውሕሱ ዘይክእሉ፡ ሃገራዊ ሓይልታት ምክልኻል፡ ሃገራዊ ድሕነት፡ ሃገራዊ ፖሊስን ዝበሃሉ፡ ንኣደ ሰብ ብባርነት ዘገልግሉ ዘለው ናይ ዓፈናን ጭፍጨፋን ትካላት ንውሰድ፡ ኣብ'ዚ መሳርዕ'ዚ ክኣትው እንከለው፡ ብሞያተኛታት ናይ'ቲ ዓውዲ ተሰኒዑ ብግልጽን ብሕግን ብዝተቐመጠ ኣካላውን ስነ-ኣእምሮኣውን መምዘኒታት (መስፈሪ) ዝካየድ ኣይኮነን። ኣብ'ቲ ትካል ዝጸንሕሉ ናይ ግዜ ሰሌዳ፡ ግዜ ዕረፍቲ፡ ጥሮታ ዝወጽእሉ ዕድመን ክረኽብዎ ዘለዎም መሰልን፡ ወርሓዊ ደሞዝን ደረጃ ዕቤትን፡ ኣልባሳት፡ መግቢ፡ ጉዳይ

ትምህርትን ጥዕናን ናቶምን ናይ ደቆምን ብንጹር ብዝተቐመጠ ሕጋዊ አሰራርዎ ዝፍጸም ኣይኮነን። ካብ ኩሉ ንላዕሊ ድማ እቲ ወተሃደራዊ ዕስክርና፡ ኣብ ሰናይ ድሌት ነብስ ወከፍ ሰብ መሰረት ገይርካ ዝካየድ ምዝገባን ምልመላን ዘይኮነ ብግዱድ ሃንደቢታዊ ግፋ'ዩ ዝትግበር።

ብግዱድ ሃንደቢታዊ ግፋ ተታሒዞም ከም ገበነኛታት ብጥቡቕ ሓለዎ ተዓጂቦም ኣብ ናይ ታዕሊም ቦታ ምስ በጽሑ ኣተሓሕዳሎም፡ ሰብአዊ መሰል ዘየኸብር፡ ዝነበረ ሞራል ዘድቅቕ'ዩ። ዝወሃበዎ ፖለቲካዊ ትምህርቲ፡ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ንቕሓት፡ ህዝባዊ ሰላም፡ ህዝባዊ ልምዓት፡ ኣድላይነት ቅዋምን ልዕልና ግዝአተ ሕግን፡ ተራን ሓላፍነትን መንግስትን ዘይስገር ልኡላዊ ስልጣን ህዝብን ብግቡእ ዘረድእን ዘዕጥቕን ኣይኮነን። ዝተዛበዐ ታሪኽ፡ ናይ ሓደ ውድብ ልዕልናን ናይ ሓደ ሰብ ስብእናን ብዝተጋነ መልክዑ ዘረድእ'ዩ። ብመን ከማና ከም ኤርትራውያን ብኣጉል ትምክሕቲ ዘስክር፡ ብጽልኢ ጎረቤት ህዝቢ ኣኣምሮ ዝደፍን፡ ንህዝባውን ሃማናታውን ሕግታትን ክብርታትን ዝንዕቕ፡ ባህላዊ ነውርን ሰብአውነትን ዘይፈልጥ ንጭካኔ ከም ብሉጽ ሓይሊ ሓሳብ ገይሩ ዝቐበል ግልቡጥ ኣስተምህሮ'ዩ። ጥመ ዕረቕ ተጸሚምካ ምንባር ከም መንፈዓት፡ ኮታ ንልዕሊኻ ባሪያ ንትሕተኻ ጎይታ ኮይንካ ሰጥ ለበጥ ኢልካ ኣገልግል ዝብል መምርሒ'ዩ።

ካብ ታዕሊም ምስ ወጽኡ ኩሎም ንምባል'ኳ ሚዛናዊ እንተዘይኮነ እቶም ዝበዝሑ ነቲ ዝተሞህቦም ኣስተምህሮ'ዮም ብተወፋይነት ዝትግብሩ። ንልዕሊኦም ዘሎ ሓላፊ ሰብአዊ ክብሮም ኣሞራዊም ክገልግሉ ማለት ክሳብ ናይ ብሕቲ ገዛኡ ክሰርሑ፡ ጥሪቱ ክጓዕዩ፡ ዘራእቱ ክጻይሁ ክጻጽዱ፡ ደቂ ኣንስትዮ መርወዪቲ ጾታዊ ስምዒት ክኾና፡ ብዘይ ትርጉም ዘለዎ ደሞዝ፡ ንሳቶም ደቆምን ወለዶምን “ምውሓስ ልኡላውነት ሃገር ቅድሚ ኩሉ” ንዝብል መሰረት ዘይብሉ ፕሮፖጋንዳዊ ስብከት ኣሚናም ምስ ድኽነት ተሰማሚዖም ዝነብሩ'ዮም። ስለዚ እዞም ብኣማኢት ኣሸሓት ዝቐጸሩ እኩባት ሰብ ብረት፡ ብቲ ንቡር ኣብ ሕጋውያን ደሞክራሲያውያን መንግስታት ዝግበር ኣተሓሕዳ ወርሓዊ ዓሰርተታት ድዩ ኣማኢት ቢሊዮናት ገንዘባዊ ወጻኢ ከም ዝጠልብ ንሕሰብ። እንኩ-ሰባዊ ስርዓትን ግን ብዘይ ትርጉም ዘለዎ ክፍሊት'ዩ ጉልበቶም፡ ፍልጠቶም ክሳብ ህይወቶም ብኣጉል መን ከማና ፖለቲካዊ ዕንደራ፡ ዘይምኽንያታዊ ጽልኢ ጎረቤት ህዝብን ንመሓለዊ ስልጣን ዝግልገሉሎም ዘሎ። ብካልእ ኣዘራርባ እዞም ክፍልታት እዚኣቶም ክኸፈልዎ ዝግባእ ገንዘብ ስለ ዘይኸፈሉ፡ ቀዋሚ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ እንኩ-ሰባዊ ስርዓት ኮይኖም ኣለው ማለት'ዩ።

እቶም ስቪል ሰራሕተኛታት ዝበሃሉ ብተመሳሳሊ ኩሉ መሰላቶም ዝተገፉ'ዮም። ብዝተማህሮዎ ሞያ ክገልግሉ ኣይፍቀደሎምን። ርትዓዊ ክፍሊት ኣይረኽቡን። ሕጋዊ ደረጃ ዕቤት የለን። መሰልና ይከበር ኢሎም ክሓቱ ኣይክእሉን። ብራዕድን ድኽነትን ተኣሲሮም ዝነብሩ ዘለዎ ሰባት'ዮም። ኣብ ካልኣት ሃገራት ንስቪል ሰርቫንት (ቢሮክራሲ) ምስ ኣተሓሕዳ ዝሰላዕ ርትዓዊ ዓመታዊ ባጀት ኣንጻር እንተርኢናዮ፡ ኤርትራውያን ሰራሕተኛታት መንግስቲ ዋጋ ፍልጠቶምን ጉልበቶምን ከም ዘይኸፈሉ ብብሩህ ይረኣዩሉ። ሃገራዊ ኣገልግሎት ኢኹም ወይ ብናይ ሃገራዊ ኣገልግሎት ተመን'ዩ ዝወሃበኩም ብዝብል ይምዝመዙ ከም ዘለው ይፍለጥ። ስለዚ ከኣ ዓመታዊ ናብ'ዚ ክፍሊ'ዚ ከምደብ ዝነበሮ ገንዘብ ወጻኢ ስለ ዘይግበር፡ እንኩ ሰባዊ ስርዓት ፍጹም ሓላፍነት ብዝገደሎ ጨካን ፖለቲካዊ ውሳኔ ቀዋሚ ምንጪ ኣታዊ ይረከብ ከም ዘሎ የነጻር።

ብስም ህዝብን ሃገርን ኤርትራ፡ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ንምቁጽጻር ካብ ዝቀዳደሙ ዘለው ናይ ቀረባን ረሑቕን ሓይልታት ዋጋ ዓሰቡ ዝረኽቡ መጠኑ ብልክዕ ዘይፍለጥ ናይ ዓይነትን ገንዘብን ኣታዊ፡ ብሓለዎ ድሕነት ስልጣን ኢሳያስ (ሃገራዊ ድሕነት) ላዕለዎት ጀነራላቱን ተሳተፎ ዝግበር ምስግጋር ንግዲ ደቂ-ሰብ፡ ብኩንትሮባንድ ዝካየድ ብብዓይነቱ ኣደንዛዚ ሓሸሽ፡ ኣጽዋር ኩናትን ሸቕጣትን ብሕጊ ዘሕትት ከቢድ ገበን ክንሱ፡ ግን ስሩዕ ስራሕን ቀዋሚ ምንጪ ኣታውን እንኩ-ሰባዊ ስርዓት ኮይኑ ኣሎ።

ካብ ህዝቢ ኤርትራ ተሓቢኡ ብናይ ወጻኢ ኩባኒያታት ካብ ዝነሕጓሕ ዘሎ ማዕድናዊ ሃብቲ ብብርኪ ብቢሊዮናት ዶላር ዝቐጸር ኣታዊ ይረከብ ኣሎ። በዓል ቤት ልኡላዊ መሬት ባሕርን ሰማይን ኤርትራ ህዝቢ ኤርትራ 'ምበር ብዝኾነ ኣጋጣሚ ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን ዝደየበ ሓይሊ ኣይኮነን። መዓድን ድማ ከም መሸጣ እንስሳ ዘቤት፡ እኽለ፡ ፍረታት፡ ውጽኢት ፋብሪካ ብቐሊል ዝርከብን ካብን ናብን ስጋገርን ኣይኮነን። መዓድን ንህዝቢ ግልጺ ብዝኾነ ወግዓዊ ሰነዳዊ ስምምዕ ዝካየድ፡ ረቐቕ ፍልጠት፡ ቴክኖሎጂ፡ ልዑል ገንዘባዊ ወጻኢ ዝጠልብ ዓውዲ'ዩ። ካብኡ ክረከብ ዝኸእል ብዝሕን ዓይነትን ፍርያት፡ ቅድመ ግምታዊ መኸሰን ክሳራን ተጻኒዑ ብሞያተኛታት ብሕጋውያን ትካላት ክትትልን ቁጽጽርን እናተገብረሉ ኣብ ረብሓ ህዝቢ ክውዕል ዘለዎ ሃገራዊ ሃብቲ'ዩ። ይኹን ደኣምበር ህዝቢ ኤርትራ ምስ ናይ መን ኩባኒያ ኣብ ምንታይ ዓይነት መዓድን ብኸመይን ንኸይይ ዓመት ዝጸንሕ ስምምዕ ከም ዝተገብረ፡ ክንደይ ገንዘብ ከም ዝተረኸበ ከይፈለጠ ብዘይሕጋዊ መንግስቲ ይዝመት ኣሎ።

ኣብ ስደት ካብ ዝነብሩ ኤርትራውያን ዝሕለብ ዘሎ ዘይሕጋዊ ግበሪ 2%፡ ካብ ናይ ጉዕዞ ሰነዳት ብፍላይ ከኣ መሸጣ ፓስፖርት ንኤርትራውያንን ወጻኢተኛታትን። ከምኡ'ውን ናይ ዕለተ ልደት፡ መርዓ፡ ትምህርቲ፡ መረጋገጺ ሰነዳት ብዝብል ዝረኽቡ ዘይሕጋዊ፡ ዘይርትዓውን ሓውሲ ኮንትሮባንዳዊ ኣታዊ።

ካልእ ኣብ ብዙሓት ሃገራት ብሓፈሻ፡ ኣብ ሃገራት ምዕራብ ማለት ኤውሮጳ፡ ካናዳ፡ ሰሜን አመሪካ፡ አውስትራሊያ፡ ማእከላይ ምብራቕ፡ አፍሪቃ ከኣ ብፍላይ፡ ዘርጊሕዎ ብዘሎ ናይ ገንዘብ ምምሕልላፍ (ሓዋላ) ካብ ኤርትራውያንን ካልኦት ወጻእተኛታትን ዝረኽቦ ዘይሕጋዊ ሸርፊ ወጻኢ'ዩ።

ሓዋላ ሓደ ካብ'ቲ ንነዊሕ ዓመታት ብዘይ ምቁራጽ ቀዋሚ ምንጪ ኣታዊ ጸላኢ ኮይኑ ዝቐጸል ዘሎ ጉዳይ'ዩ። ብኤርትራውያን ዝግበር ይውሓድ ይብዛሕ ሓዋላ ምንጪ ካብ አመሪካ ይኹን ካብ ካናዳ፡ ካብ እንግሊዝ ይኹን ካብ አውስትራሊያ፡ ካብ ኤውሮጳ ይኹን ካብ ማእከላይ ምብራቕ፡ ተቐብልቱ ኣብ ሃገራት አፍሪቃ ይሃልው ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ኣብ ዱባይ ናብ ዝርከብ ማእከል ሓዋላ እንኩሰባዊ ስርዓት'ዩ ዝጥርነፍ። ብካልእ አዘራርባ ባንክ ወጻኢ ሸርፊ ናይ ጸላኢ ማእከሉ ዱባይ'ዩ። ናብ ካልኦት ሃገራት አፍሪቃ ኣብ ዝግበር ሓዋላ ብዕዳጋታት ናይ'ተን ሃገራት ስለ ዝውሰን እቲ ናይ ወጻኢ ሸርፊ ኣብ ካዝና ጸላኢ ምእታው እንተዘይ ኮይኑ፡ ተሰሪቆና ተዘሚትና ኢልካ ተማርረሉ ኣይኮነን። ከም ቃሕታኻ ብሕጋዊ ባንክ ክለኣኸልካ ይኸእል ብዘይ ሕጋዊ (ጸሊም ዕዳጋ) ክለኣኸልካ ይኸእል ኩሉ ጸገም ዮብሉን።

ናብ ኤርትራ ዝለኣኸ ሓዋላ ግን፡ መንግስታዊ ዝምታ ብአዋጅ'ዩ። ተመን ሸርፊ ወጻኢ \$100 ዶላር ብ1500 ናቕፋ'ዩ ዝብል ፖለቲካዊ ውሳኔ'ምበር፡ ብሰብ ሞያን ብሕጊ ቁጠባን ዝምራሕ ኣይኮነን። ብመሰረቱ ንኸብሪ ገንዘብ ዝውሰን ደረጃ ቁጠባዊ ዕቤት እታ ሃገር'ዩ። ኢኮኖሚያዊ ንጥፈታት ኤርትራ ሎሚ ድማ ብተግባር የለን ማለት ይቐልል። ዜጋታት ተአማሚኖም ካብን ናብን ክንቀሳቐሱ ብክንዲ ዝግቕሞም ኣብ ሃገሮም ወፍሪ ክገብሩ ውሕስነት ዝህብ ሕጊ ንግድን ወፍርን የለን። ኮነ ኢልካ ዜጋታት ካብ ስራሕ ወጻኢ ዝገብር ፖሊሲ እናተኸተልካ 100 ዶላር አመሪካ ብ1500 ናቕፋ ክሸርፍ ኣለዎ ዝብል ትእዛዝ መንግስታዊ ዝምታ ብቐትሪ 'ምበር ንህልው ደረጃ ቁጠባ ኤርትራ አየርእን።

ገለ ምሁራት ስነ ቁጠባ ብዝህቡዎ ዘለው ሞያዊ ትንተና ኣብ'ዚ መድረኽ'ዚ 100 ዶላር አመሪካ ካብ 15000 ክሳብ 20000 (ካብ ዓሰርተ ሓምሽተ ክሳብ ዕስራ ሸሕ) ናቕፋ'ዩ ክሸርፍ ዝግባእ ነይሩ። 100 ዶላር ብ1500 ናቕፋ ኣሸርፉ ማለት ቅሎዕ ዝምታ'ዩ። እቲ ንስድራ ቤታት ብሓዋላ ዝለኣኸ ገንዘብ ካብ 80% ክሳብ 90% እቲ መንግስቲ'ዩ ዝጥቀመሉ። እቶም ለኣኸቲ ንስድራ ቤቶም ዘይኮነ ነቲ መንግስቲ'ዩም ዝግብሩ ዘለው። ቀዋሚ ምንጪ ኣታዊ ኮይነም ስለ ዘለው ድማ እንቋዕ ተሰደዱ በሃል'ዩ ይብሉ። እዚ ተንታን'ዚ ሞያዊ ተንታን'ዩ። ብስመ ሃገሪ ኤርትራ ስለ ዝፍለጥ፡ ከም መንግስቲ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊኡ ዘይሕጋዊ ሓዋላ ምግባር ገበን'ዩ ጥራሕ ዘይኮነ ንህዝቢ ኤርትራ ፖለቲካዊ ውርደት'ዩ። ብዓመጽ 100 ዶላር ብ1500 ናቕፋ ክሸርፍ ትእዛዝ ምውራዱ እንታይ ከይተምጽኡ ኣባይ ከይትበጽሑ ዓይኑ ዘፍጠጠ ንዕቀት ህዝቢ እንኩሰባዊ ስርዓት የመልከት። ስለዚ ህልው ዘቤታዊ ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራ ብወሳኒ መልክዑ ብዘይሕጋዊ ገበናዊ ኮትሮባንዳዊ ምንጪ ኣታዊ ደው ኢሉ ከም ዘሎ ክፍለጥ ይግባእ።

ነዚ ዘይሕጋዊ ገበናዊ ዝምታ ንምብታኽ እንታይ ይገበር?

እዚ ዘይሕጋዊ ስማዊ መንግስቲ ዝጥቀመሉ ዘሎ ዘይሕጋዊ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ'ዚ ናይ ግድን ብመጽናዕትን ውሁድ ቃልስን ደለይቲ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ክቃላዕ፡ ብወግዒ ክኸሰስን ክደርቕን ኣለዎ። "ድሕነትን ክብረትን ሃገር ቅድሚ ኩሉ" ተጸመም፡ ሸጥ መዓንጣ፡ ጠምዮ ጸሚኦ ኤርትራዊ ባህሊ ኣይኮነን እናተባህለ፡ ኣብ ልዕሊ ብዝተፈላለዩ ኣስማት ዝተጠመቐ ዕጡቓት ክፍልታት ከምኡ'ውን ስራሕተኛታት መንግስቲ ዝካየድ ዘሎ ቅሎዕ ናይ ጉልበት፡ ፍልጠት፡ ህይወት ምዝመዛን ኩሉ ኤርትራዊ ብሓፈሻ፡ እቶም ብቐጥታ ሰብአዊ ክብረቶም ናብ ነገራዊ ኣቕሓ ወራዱ ምንጪ ኣታዊ እንኩሰባዊ ስርዓት ኮይኖም ዘለው ወገናት ከኣ ብፍላይ፡ ብንቕሓት፡ ብውሳኔን ጽንዓትን ቢቃ ክበሃል ይግባእ። ኣባይ መዓላኡ ዘይፍለጥ 2%፡ ብተለኣኣኸነት፡ ብሓወላን ካልእ ኮንትሮባንዳዊ ስራሓትን ዝረኽቦ ምንጪ ገንዘባዊ እቶት ንምቕራጽ፡ ጭቡጥ መርተዖ ብምሓዝ ሰፊሕን ዝተናበበን ዜናዊ ዲፕሎማሲያውን ወፍሪ ምክያድ ይጽነሓለይ ዘይበሃሎ መድረኻዊ ዕማም ደለይቲ መሰረታዊ ለውጢ ክኸውን ኣለዎ።

ምክንያቱ፡ ህዝቢ ከም ህዝቢ ንልዕሊ 30 ዓመት ብኸም'ዚ ዝበለ ዘይሕጋዊ ስማዊ መንግስትን ዘይሕጋዊ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታውን ተመሪሕና ምምጻእና ከሕፍረና ይግባእ። እዚ ኣብ ኤርትራ ዝስራሕ ዘሎ፡ ኣይኮነን ብደረጃ ንሓንቲ ልኡላዊት ሃገር ይመርሕ ኣለኹ ዝብል መንግስቲ ብደረጃ ውልቀ ሰብ ክፍጸም ዘይብሉ ገበን'ዩ። ደለይቲ መሰረታዊ ለውጢ ነዚ ገበናዊ ተግባር'ዚ ተናቢብና እንተወፍርናሉ ትኹረት ማሕበረ-ሰብ ዓለም ከም ዝስራሕ ኣየጠራጥርን። ኣብ ዙርያ ብርጌድ ንሓመዱ ዓኹኹም ብተግባር ዝዋስኡ ዘለው ምዑታት ኤርትራውያን ኣብ ማይ ቤት ዘቤታዊ ጸላኢ ፈጠረሞ ዘለው ራዕድን ምንቐጽን ብተግባር ዝረእ ዘሎ'ዩ። ምዑታት ብርጌድ ንሓመዱ ኣቐልቦ ማዕከናት ዜና ዓለምን ማሕበረ-ሰብ ዓለምን ኣብ ጭቡጥ ጸገም ኤርትራ ትኹረት ክገብሩ ከይደሞ ዘለው ርሕቀት ተናቢብካ ብጽንዓትን ተወፋይነትን ምስራሕ ክሳብ ክዳይ ውጽኢታዊ ምክኒ ትምህርቲ ዝህብ'ዩ።

በዚ ስማዊ መንግስቲ'ዚ ዝተገፍዐ ኤርትራዊ ዝጀመሮ ቃልሲ ዝያዳ ብምሕያል ብሓሳብ፡ ብሕግን ብተግባርን ሓራ ዝገብር መሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ከምጽእ ኣለዎ። ኣዕኑድ ስማዊ መንግስቲ ካብ ዝንቕንቐ ኢሎም'ውን ካብ ዝግልብጡ ሓደ ብቐጥታን ብተዘዋዋርን ዝረኽቦ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ ምቕራጽ ምክኒ ብምርዳእ፡ ስድራ ቤት ንምሕጋዝ ናብ ኤርትራ ዝለኣኸ ገንዘብ እንተሰ ብዓይነት ወይ ብኸእል ኣገባብ ኣብ ረብሓ

ተላገዝቲ ዝውዕለሉ ዝረቐቐ ብልሓት ክፍጠር ይግባእ። ሓዋላ ዘይምልኻኽ ሓደ ዝሓጸረ መንገዲ'ዩ። እንተኾነ ግን ኣብ ኤርትራ ብዘሎ ሕሱም ድኽነት ሓገዙ ደኣምበር ኣይትሓገዙ ቅኑዕ ምኽሪ ኣይኸውንን። ብንቕሓት ክፍለጥ ዘለዎ ዝለኣኽ ገንዘብ ከብዲ ጥሙያትን ተጸባይትን ዘይኮነ ካዝና ጸላኢ ይመልእ ምህላው'ዩ። ስለዚ ከኣ ንዘይሕጋዊ ስርዓት ዝተሰከመ፡ ዘይሕጋዊ ምንጪ ገንዘባዊ ኣታዊ ይቃላዕ ይቋረጽ።

ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ (ደግሓኤ)

29 ታሕሳስ 2023